

Veckobilagan

Sommarslottet i Hannäs blir vårdhem

Byggdes under 1800-talets nödår, blev aldrig hem för sin skapare

EN MARKVÄRDIGHET inom Hannäs är det s. k. Hägerstads slott, en på en udde i Vindömen uppförd storartad, med tre torn försedd byggnad, som vad beträffar byggnadens storhet och stilfulla arkitektur såväl som den omgivande och tilltalande naturen torde sakna sin like i provinsen. Att beskriva det präktiga slottet, till vilket ritningarna uppgjorts av arkitekten Helge Zettervall, trädgården med sitt springvatten och sina växthus eller den stora av vatten nästan helt omgivna parken anser jag mig ej värdig. Den som i verkligheten vill se något liknande sagans fästlott bör själv komma till Hägerstad, då han skall få se mera än han kunnat ana och detta i en undangömd vrå av Småland.

Förtjänsten av att ha skapat detta eden tillfaller hr Hugo Beijer och ej ringa beröm har den nuvarande ägaren, protokollsekreteraren L. Bäck i Stockholm, gjort sig förtjänt av för det utmärkt sätt, på vilket slottet underhålles och vårdas, något som helt visst torde kräva ansevärda pekuniära uppoffringar.

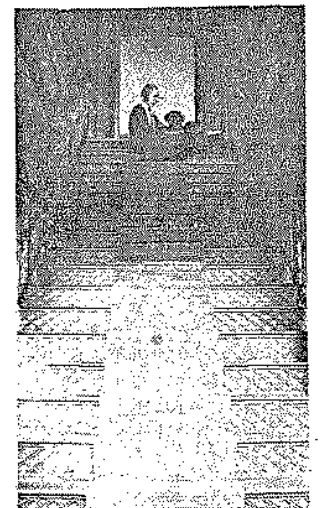
Denna notis hade Westerwicks Veckoblad införd i början av detta sekel och vi läste den för ett par dagar sedan i ett urklipp på baksidan av ett gammalt fotografi av Hägerstads slott, som hänger i skrivrummet på slottet.

Slottets nuvarande ägarinna, fru Elin Tauvon, maka till framlidne brukspatronen Gustaf Tauvon, kommenterar den gamla notisen med att säga:

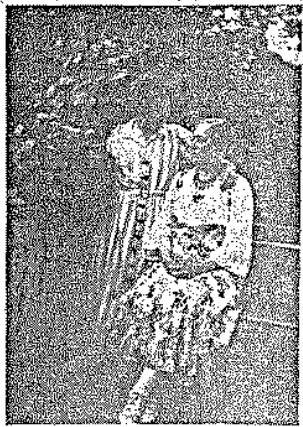
— Vist är det ett fästlott och det har varit underbara somrar vi tillbragt här alltsedan min man köpte Hägerstad år 1917. Men det är ett fästlott, som kräver mycket arbete, ty även i ett sådant förekommer det så prosaiska saker som t. ex. städning och bara att tvätta den enorma mängden fönster är ett väldigt företag. När det nu är så svårt att få tjänstefolk har jag sedan ett par år sökt sälja slottet för att få ett mindre och varför inte mera modernt inrett hem. Men Hägerstad kommer jag aldrig att glömma och jag tror att längtan hit vackra somrardagar skall bli stor.

HÄGERSTAD BYGGDES DE SVARA NÖDAREN.

Hägerstads slott byggdes under de svåra nödåren i mitten av förra seklet av en direktör Hugo Beijer, som genom sitt giftermål med en dotter till greve Posse på Björnö fått en stor förmögenhet i hemgift. Slottet påbörjades 1867 och var färdigt 1869 och genom köp från Stensnäs i Ukna omfattade det från början omkring 375 hektar, varav cirka 300 skog.

Halltrappan är ett konstsmidesarbete av förnämligt slag.

Ägarinnan av Hägerstads slott, fru Elin Tauvon, och hennes dotter fröken May Tauvon.

Direktör Beijer var född år 1836 i Stockholm och inflyttade till Hannäs från Ryssby år 1861. Han ingick år 1867 äktenskap med Anna Amalia Posse, född 1833 och dotter till greven och majoren Karl Posse på Björnö i Åby socken och hans maka Sofi Besy, född Berg von Linde. Han hade tidigare enligt lämnad uppgift ägt Grevsäter och det var givetvis då han hade fått upp ögonen för den underbart vackra plats vid Vindömen, där han och hans maka uppförde slottet. Tydligt hade Beijer tidigare varit i England och tagit intryck av den engelska herrgårdsbebyggelsen, ty sakkunskapen förklarar att Hägerstad såväl till exteriören som interiören, speciellt den senare vittnar om starka engelska impulser. Att så är förhållandet kan emellertid också bero på arkitekten.

Hur som helst blev det ett efter dåtida förhållanden mycket förnämligt hem, där proportionerna togs till ordentligt i många avseenden: ytterväggarna t. ex. är drygt 70 cm tjocka och flera av innerväggarna mäter 35 cm. Det var därför förenat med mycket arbete, när härom året elektriskt ljus drogs in och ännu värre torde det bli om slottet inför sin nya uppgift skall moderniseras och förses med centralvärme, något som den senaste ägaren inte haft större anledning att fundera på eftersom slottet ända till senaste året endast använts som sommarbostad.

Hägerstad företer bilden av en väldig kub, då det är ungefär samma mått på längd och bredd och höjd. Man fäster sig kanske särskilt vid de talrikt förekommande höga fönstren på alla väggarna och därtill också på de tre tornen — ett formligt glasskåp — och man förstår fru Tauvon, när hon säger att det varit att lita på ordentliga regnskurar när det gällt att få övervåningarnas fönster tvättade på utsidan, så mycket mer som det inte finns mittbåge i dem.

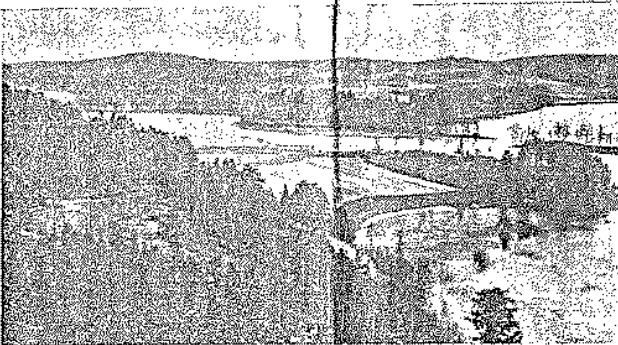
Från entrén på framsidan kommer man in i en stor hall, som helt domineras av en väldig trappa upp till andra våningen. Det är ett mycket förnämligt konstsmidesarbete men man måste nog tycka att den stjälar för mycket utrymme både av bottenvåningen och andra våningen. I mittkroppen ligger mot baksidan, alltså den som vetter mot sjön Vindömen, matsalen på nedre bottenvåningen och festsalongen på övre. Den senare lät Beijer specialbehandla i väggarna för att få ett musikrum med god akustik och matsalen var f. ö. den korta tid Beijer och hans familj bodde på Hägerstad gudstjänstrum. På båda sidorna i dessa två våningar finns ett antal större och mindre rum; i början av seklet delades några av dem, då slottet tjänade som vilohem för guvernanter. Tredje våningen är också inredd men har inte på många år använts annat än som förvaringsplats. Köket är inrymt i källarvåningen.

STORA PARK- OCH TRÄDGÅRDSANLÄGGNINGAR.

Redan från början anlades en mycket stor park och trädgård och man förstår såväl vår notisör från seklets början, då han inte ansåg sig vuxen att skildra härligheterna. Aldre Hannäsbor berättar för oss att det verkligen varit som ett eden, ej minst under brukspatronen Tauvons tid, vilken själv gärna gick och pysslade med sina olika planteringar. Så var det också under de många år, då protokollsekreteraren Bäck i Stockholm hade Hägerstad som sommarresidens.

Det bästa på Hägerstad har dock naturen själv skapat och det är den stora lövskogsparken mot Vindömen, en långsträckt ås med en holme vid vardera änden. Den ene av dessa holmar är invigd till begravningsplats, och där vilar nu de jordiska kvarlevorna efter slottets skapare samt hans grevinna och mor i skuggan av en ek, som alldeles säkert räknar sin ålder någon gång från den tid, då Gustaf Wasa styrde Sveriges folk.

Högst uppe på åsen i den egentliga parken finns ett stort antal stensättningar, som vittnar om att det här i forntiden varit en begravningsplats för hela trakten. Den dateras från Vikingatiden, alltså från 800-1000-talen och undersöktes i början av seklet, då emellertid inga som helst fynd gjordes, varför gravarna torde ha plundrats för länge sedan.

Slottet ligger utomordentligt vackert vid sjön Vindömen.

HÄGERSTAD BLEV ALDRIG ETT HEM FÖR SIN SKAPARE.

Direktör Hugo Beijer, som byggde Hägerstad, fick inte slottet som hem någon längre tid, ty det var knappt färdigt, då han måste sälja det med på den tiden tillhörande stora jord- och skogsegendomar på grund av ekonomiska besvärigheter. Uppgifterna om anledningen härtill varierar i dagens Hannäs och det är ju också så länge sedan att det mesta från den tiden fallit i glömska. Det uppges dock från några håll att han lär ha gjort olyckliga engagemang i gruvfyndigheter, vilket kanske förklarar att han även omnämnas som brukspatron. Kanske också hans slottsbygge drog en betydande del av den förmögenhet, hans maka förde med sig i boet. Hans vidare öden har det i detta sammanhang icke funnits anledning att närmare forska i men han dog i England 1918, där hans stoft brändes och året efter hemfördes till den begravningsplats på Hägerstad, som han själv låtit iordningställa. Han lär under alla åren ha varit så fäst vid Hägerstad att han i England lät uppföra en kopia, ehuru av mindre format åt sig. Hans maka dog i Stockholm många år före honom.

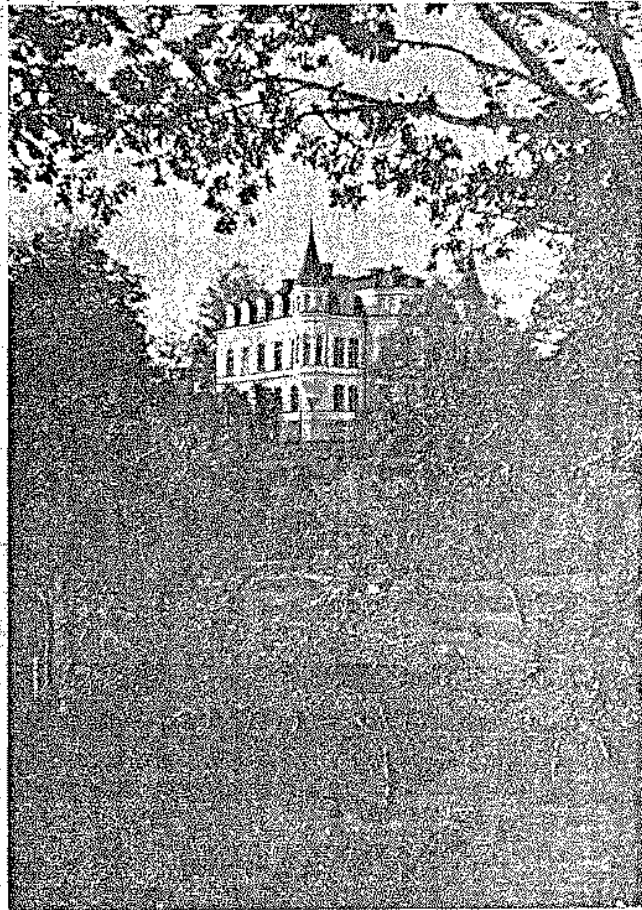
Av Gunnar Friberg

Hägerstads slott i Hannäs socken har i dagarna sålts till föreståndaren för soldat-hemmet i Göteborg, hr Henning Fallmén, vilken har för avsikt att där inrätta ett vårdhem för personer, som hemfallit åt alkoholmissbruk. Meningen är att ställa anstalten till socialstyrelsens förfogande. Nuvarande ägaren, fru Elin Tauvon, flyttar från slottet under höstens lopp och bosätter sig i Angby utanför Stockholm.

Kunde blivit ett Övralid

SOMMARBOSTAD UNDER ETT KVARTSSEKEL.

Det icke fullt färdigbyggda slottet köptes 1869 av protokollsekreterare L. Bäck i Stockholm. Denne hade det som sommarbostad åt sig och sin familj under drygt ett kvarts sekel. Denne fullföljde Hugo Beijers intentioner inte minst vad beträffar parkanläggningarna och den stora trädgården och han gjorde Hägerstad verkligen till ett sagans fästlott, där under somrarna ädelsvärdarna och naturens hjälptes åt skapa färgprakt i blomsteranläggningarna och rika skördar i trädgården och fridfulla lummiga viloplatser på Jakobs kulle

Hägerstads slott, sett från trädgården.

sina pensionärer men efter några år började det skära sig och blev något dåligt med samman om hemmet och sedan en av de gamla guvernanterna gått i sjön gick det raskt utför. Senare år gjordes försök att klara situationen genom att taga emot sommargäster och då alltså Hägerstad delvis fick prägel av pensionat. Detta lyckades emellertid inte heller och fröken Hörnström måste lämna Hägerstad, som under hennes tid i folk-mun omdöptes till Nuckebo. Hon återkom dock senare till Hannäs och slog sig ned i ett torp inte långt från sitt forna lärarinnehem och där slutade hon också sina dagar.

Den jord och skog, som tillhört Hägerstads slott, såldes av konsul Angquist år 1910 till dåvarande ägaren av Hägerstads gård, kyrkvården Gustaf Karlssons fader, vilken då ökade sin egendom med 60 hektar åker och 300 hektar skog och till den gården hör såväl jorden som skogen fortfarande.

HÄGERSTAD BLIR ÅTER SOMMARBOSTAD.

Efter att ha gått och funderat på saken i ett heit år köptes Hägerstads slott av godsägaren och brukspatronen Gustaf Tauvon år 1917.

Godsägare Tauvon, som var född i Stockholm 1846, var ägare av Strömsta i Uppland och Trystorp i Närke, men eftersom han och hans familj efter köpet av Hägersta tillbragte större delen av året där blev de Hannäsbor, vilket kommunen hade all anledning vara tillfreds med, då godsägare Tauvon nämligen blev dess störste skattebetalare.

HÄGERSTAD KUNDE HA BLIVIT ÖVRALID.

När Hägerstad gått ut sig som guvernant och var till salu uppenbarade sig bl. a. Verner von Heidenstam som spekulant. Förre kantorn i Hannäs Hjalmar Enge berättar att skalden var ute på en dagsläng villoväg, när han skulle fara till slottet i sällskap med sin maka och Birger Mörner.

De hade i Linköping beställt en droskbil och beordrat denna köra till Hägerstad. Det gjorde chauffören också med till Hägerstads socken. Efter mycket funderande

Festsalongen på Hägerstads slott, ur sprungligen avsedd som musikrum.

Godsägare Tauvon dog 1935 och sedan dess har Hägerstad ägts av hans maka, fru Elin Tauvon. Hon och hennes dotter har även efter makens och faderns död tillbragt varje sommar och höst på slottet och bodde där också den senaste vintern.

Familjen Tauvon har vårdat Hägerstads anläggningar väl så skickligt som protokollsekreterare Bäck och komminister H. Östberg berättar om hur godsägare Tauvon själv ända in i sin höga ålderdom intresserat vårdade sig om trädgård och park, liksom hans maka gjort det. Denna har f. ö. efter att mer och mer ha blivit hannäsbo tagit del i det sociala arbetet och är ordförande i Röda korskretsen.

Invändigt är Hägerstad alltså ett utomordentligt skick. Vad som gjordes i början gjordes utomordentligt väl. Utvändigt är däremot slottet nu i behov av viss översyn. Sedan flera år har slottet varit taxeringsvärderat för 40,000 kr.

(Forts. på tredje sidan.)

Sommarslottet i Hannäs blir . . .

(Forts. från första sidan.)

kom sällskapet underfund med var Hägerstads slott fanns men så undagömt som det ligger var det inte lätt att finna det.

Heidenstam lär ha varit rätt intresserad — läget bör i varje fall ha tilltalat honom — men allvarlig spekulant blev han aldrig. Han fann sitt Övralid på annat håll.

VARDHEMMET KLART NÄSTA SOMMAR.

Hr H. Fallmén i Göteborg, som köpt Hägerstads slott, meddelar att detta sedan vissa omändrings- och moderniseringsarbete utförts, vilka preliminärt beräknats till lika mycket som slottet i ruvarande skick betingar i värde, skall taga emot huvudsakligen alkoholpatienter, som betalar själva för sin vård. För att få statsbidrag till driften kommer anstalten att ställas till socialstyrelsens förfogande och professor O. Kinberg och byråchef H. Aman har också besiktigt slottet och funnit det lämpa sig för sin uppgift.

F. n. är en stiftelse under bildande, i vilken hr Fallmén hoppas få med några av de inom Hannäs och kringliggande bygd mest framskjutna personerna. Hr Fallmén, som tidigare varit s. k. hufvud vid Stockholms stadsmissions alkoholanstalt Mälargården, har tänkt sig att ev. själv bli föreståndare på anstalten, som beräknas till en början få ett 20-tal platser. Senare skall möjligen en tillbyggnad göras.